

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

תוכן

- א. לשון יוני לחוד חכמת יונית לחוד ... שאני בית רבן גמליאל שהיו קרובים למלכות 2
א. מספר קומי הרי זה מדרכי האמורי ... התירו לו לספר קומי מפני שהוא קרוב למלכות 4
- ב. לא יגדל אדם את הכלב אלא אם כן קשור בשלשלת אבל מגדל הוא בעיר הסמוכה
לספר וקושרו ביום ומתירו בלילה.....6.....6.....
- ג. המגדל כלבים כמגדל חזירים ... למיקם עליה בארור.....6.....
- ד. מרחיקין את השובך מן העיר חמשים אמה.....7.....
- ה. בישוב אפילו מאה מיל לא יפרוס ... בישוב כרמים ... בישוב שובכין ... בדעובד
כוכבים ... בדהפקר ... בדידיה.....7.....
- הדרן עלך מרובה.....8.....
- א. החובל בחבירו חייב עליו משום חמשה דברים בנזק בצער בריפוי בשבת ובושת..9
ב. בנזק כיצד סימא את ... רואין אותו כאילו הוא עבד נמכר בשוק ושמיין כמה היה יפה
וכמה הוא יפה.....10.....
- ג. צער כואו (או) בשפוד או במסמר ואפילו על ציפורנו מקום שאינו עושה חבורה אומדין
כמה אדם כיוצא בזה רוצה ליטול להיות מצטער כך.....11.....
- ד. ריפוי הכהו חייב לרפאותו עלה בו צמחים אם מחמת המכה חייב שלא מחמת המכה
פטור חייתה ונסתרה חייתה ונסתרה חייב לרפאותו חייתה כל צורכה אינו חייב לרפאותו
12
- ה. שבת רואין אותו כאילו הוא שומר קישואין שכבר נתן לו דמי ידו ודמי רגלו.....13
ו. בושת הכל לפי המבייש והמתבייש.....14.....
- ז. מה הכאה האמורה בבהמה לתשלומין אף הכאה האמורה באדם לתשלומין.....16
ח. רשעה אחת מחייבו ואי אתה מחייבו שתי רשעות.....16.....
- ט. לא תשקול ממון ותפטריה.....17.....

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

דף פג.

א. לשון יוני לחוד חכמת יונית לחוד ... שאני בית רבן גמליאל שהיו קרובים למלכות

כבר התבאר במסכת סוטה דף מט: שכשצרו מלכי בית השמונאי זה על זה אמרו¹ – ארור האיש שילמד את בנו חכמת יונית. וגם בפולמוס כלומר במצור – של טיטוס גזרו שלא ילמד אדם בנו יונית². ולא אסרו אלא חכמת יונית³, ולא לשון יונית⁴.

¹ בגלל מעשה שהיה הורקנוס מבחויץ ואריסטובולוס מבפנים, ובכל יום ויום היו משלשלים בקופה – מבפנים לאותם שבחויץ – דינרים והיו מעלים להם תמידים, היה שם – מבפנים – זקן אחד שהיה מכיר בחכמת יונית, לעז להם בחכמת יונית, ואמר להם כל זמן שעוסקים בעבודה אין נמסרים בידכם, למחר שלשלו דינרים בקופה והעלו להם חזיר, ונודעוזה ארץ ישראל ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה, באותה שעה ארור האיש שילמד את בנו חכמת יונית

² ושתי גזירות הן, שהרי טיטוס היה בזמן ההרבן, ומלכות בית השמונאים קדמה לו הרבה, אלא שבתחילה – במצור הורקנוס ואריסטובולוס – גזרו על חכמת יונית ולא קיבלו הציבור עליהם, ולבסוף בפולמוס טיטוס קיבלו, או שבתחילה לא אמרו אלא ארור, ואילו רצה אדם לעמוד בארור לא היה נקרא עברייין, ולבסוף אסרו בגזירה הרבנן, או שלבסוף גזרו לנדות ולרדות על כך. ועיין תוס' ב"ק פב ב ד"ה ואסור ומנחות סד ב ד"ה ארור, תוס' הרא"ש סוטה שם, ר"ש פאה פ"א מ"א שבתחילה לא קבלו, שמ"ק ב"ק שם בשם הר' ישעיה, ועי' מהרש"א בח"א למשנה סוטה שם, ותפא"י שם אות נג תי' אחרים.

³ עיין שו"ת הריב"ש סימן מה מזה נראה שאין הספרים ההם בכלל גזרה זו שאם מצד שהם כתובים בלשון יוני הלשון לא נאסר וכלם היו בקיאיין בו. ואדרבה אמר (במגילה יח) לעז יוני לכל כשר. ואם מצד החכמה בעצמה מהו זה שלעז להם הזקן ההוא, ולכן נ"ל שחכמת יונית היא לדבר בלשון יוני בחידות ובלשון סתום שלא יבינו אותו ההמון רק אותם שלמדו והורגלו באותן החידות. אמנם ספרי הטבע המפורסמים לא מן השם הוא זה אבל ראוי לימנע מהם אם הם מתאמצים לעקור עקרי תורתנו הקדושה. ובפרט שני עמודי התוף אשר היא נכונה עליהם שזהו חרוש העולם והשגת השם יתברך בפרטי המין האנושי. והם מביאים ראיות ומופתים לפי דעתם לקיים קדמות העולם ושהוא מהווייב מן השם יתברך כמו שהאור מהווייב מן השמש והצל מן האילן ואין יכולת לשם יתברך לשנות דבר מטבעו ולא להאריך כנף הזבוב ולא לקצר רגל הנמלה, כמו שאין יכולת בשמש לשנות האור הנמשך ממנו ולא האילן הצל.

⁴ שחכמינו אף החשיבו אותה יותר משאר לשונות.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

י"א שאין ספק שכבר אבדה חכמה זו, ולא נשאר ממנה אפילו מעט⁵, וי"א⁶ שהכמת יונית היא הפילוסופיה היוונית, ואסרו ללמוד מפני שמושכת לבו של אדם והורסת הרבה מפינות הדת.

לקרובים למלכות התירו לספר בחכמת יונית.

בחכמות העולם⁷ אסור לעסוק שנאמר ודברת בם שלא תערב עמהם דברים אחרים, ואפילו מי שלמד כבר כל התורה כולה שמא יאמר למדתי חכמת ישראל אלך ואלמוד חכמת אומות העולם, תלמוד לומר ואת חקותי תשמרו ללכת בהם אין לך רשות ליפטר מתוכם, ואין צריך לומר תלמיד חכם שחייב לקיים והגית בו יומם ולילה ממש, יצא ויבדוק שעה שאינה מן היום ולא מן הלילה ויעסוק בהם, ומכל מקום באקראי מותר לתלמיד חכם ללמוד בשאר חכמות שיוכל ללמוד מתוכם דברי תורה ויראת שמים ודרך ארץ אבל לא שאר העם⁸.

ובלבד שלא יהיו ספרי מינים שהם ספרי הפלסופים מאומות העולם, שהיו מינים וכופרים בהשגחה ובנבואה, שאסור לקרות ולעיין בהם כלל אפילו באקראי, ואפילו ללמוד מתוכם איזה מוסר ויראת שמים, ולכן גם כשדבריהם הובאו בספרי ישראל צריך ליזהר מהם, ועליהם אמרו חכמים שהקורא בספרים החיצונים אין לו חלק לעוה"ב, ולא עסקו בהם מקצת חכמי דורות שלפנינו אלא כדי להשיב עליהם ולחזק דתינו, והשעה היתה צריכה לכך לתשובת המינים מאומות העולם, שהיו בדורותיהם מתוכחים עם ישראל, מה שאין כן בדורות אלו.

⁵ פיה"מ שאן, והוא לשיטתו שהכמת יונית האמורה כאן היתה ברמיזה, כמו "לשון חכמה", שפירושו לדבר בלשון דברי חידות ורמזים, שהיו מדברים בלשונות שמשמעותם אחרת מכפי כוונתם, בחידות, והיו נושאים ונותנים בהם כל מה שירצו, ונקראת אותה חכמה חכמת יונית, והיוונים היו רגילים בה, או שספר שחובר בחכמה זו נכתב על ידי יוני, וחכמות רמיוזות אלו בלבד הוא שאסרו מפני מעשה שהיה, וכן בשמ"ק ב"ק שם בשם גאון; רש"י מנחות שם ד"ה חכמת יונית – רמיוזות, פהמ"ש להרמב"ם סוף סוטה. ועי' עבודת הקודש: תכלית, פט"ז.

⁶ עי' ספר הירח לר' אבא מרי פי"ג, ומנחת קנאות לנ"ל מכתב צג, ועבודת הקודש חלק התכלית פט"ז ויז. וכ"מ במאירי ב"ק פנ א ובהקדמת ס' מלמד התלמידים לר"י בר אבא מרי ובמדרש שמואל לאבות שם בשם פי' הר"י ישראל.

⁷ רמ"א יו"ד ד, שולחן ערוך הרב יורה דעה הלכות תלמוד תורה פרק ג סעיף ז

⁸ ועיין שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק ג סימן פב הנה ידוע לעולם התורה מה שדברתי הרבה פעמים לפני בני התורה בענין למודי חול אשר לבני תורה וגם לבני הישיבות הקדושות אשר ראוי להתגדל שם בתורה וביראת ה' מהורה הרי עצם למודי חול אף כשליכא למודי כפירה וגם לא תערובות נשים, הוא איסור דמניחין חיי עולם שהוא איסור אף לאחר שנתגדלו בתורה במדרגה גדולה,

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

א. מספר קומי הרי זה מדרכי האמורי ... התירו לו לספר קומי מפני שהוא קרוב למלכות

אין הולכין בחוקות העובדי כוכבים⁹ ולא מתדמים להם. שנאמר (ויקרא כ פסוק כג) וְלֹא תִלְכוּ בְחֻקֵי הַגּוֹי וְנֹאמַר (שם יח פסוק ג) וּבְחֻקֵיהֶם לֹא תִלְכוּ וְנֹאמַר (דברים יב פסוק ל) הַשָּׁמַר לָךְ פֶּן תִּנְקֹשׁ אַחֲרֵיהֶם, הכל בענין אחד הוא¹⁰ מזהיר, שלא ידמה להן. אלא יהא ישראל מובדל מהם במלבושיו ובשאר מעשיו כמו שהוא מובדל מהן במדעו ובדעותיו, וכן הוא אומר (ויקרא כ פסוק כו) וְאַבְדֵל אֶתְכֶם מִן הָעַמִּים.

וכל זה אינו אסור¹¹ אלא בדבר שנהגו בו העובדי כוכבים לשם פריצות, כגון שנהגו ללבוש מלבושים אדומים¹², וכן לא ילבוש מלבוש המיוחד להם לשום גאות והוא מלבוש שרים, ומזה ילמד כל אדם לפי מקומו ושעתו, שהמלבוש העשוי ליוהרא ופריצות, לא יעשה ישראל כן, אלא מלבושיו יהיו עשויין בענין המורה על הכנעה וצניעו.

וכן אסור להדמות להם¹³ בשער וכיוצא בהן לפיכך לא יגדל שערו לנוי וליופי, כדרך הגוים שמגדלים שערים כנשים דרך שהן וגאווה¹⁴.

⁹ רמב"ם עבודת כוכבים פי"א ה"א שו"ע יו"ד קעח סעי' א ועיין שו"ת מהר"ם שיק יו"ד סי' קסה ד"ה אמנם מה, שלא זו אינו בגדר אביזריהו דע"ז ולפיכך לא אמרינן ביה יהרג ואל יעבור

¹⁰ ועיין יראים סי' שיג שמנה שני לאוים באיסור זה

¹¹ קיצור שלחן ערוך סי' ג סעי' ב

¹² שאין דרך הצנועים להיות אדומים בלבושם וצבע השחור הוא דרך צניעות והכנעה וכדאמרינן מי שיצרו מתגבר עליו ילבש שחורים ויתעטף שחורים כו' ועוד התם מסורת בידינו להקפיד על לבישת האדום לבני עמנו (ש"ך ס"ק ג) והיה מנהגם להיות להם רצועות אדומות, ושל ישראל שחורות, משום דצבע שחור מורה על ענות ושפלות וצניעות, ואסור לישראל לשנות (קיצור שלחן ערוך שם)

¹³ ט"ז וש"ך שם ס"ק א

¹⁴ בשו"ע כתב "לא יגדל ציצית ראשו כמו ציצית ראשם ולא יגלח מהצדדין" וכו' ודעת הב"י שהכל המשך אחד שלא יגדל כמוהם דהיינו שמגלח מהצדדין אבל הב"ח והט"ז ס"ל שהוא שני דינים א. לא לגדל שערו בלי לגלח כדרך הגוים אנשי המלחמה ועוד איסור לגלח מהצדדין וכן משמע דנוטה דעת הש"ך וכן משמע לשון החכמת אדם "כלל פט סעי' ב" וכן לא יגדל ציצית ראשו כמו ציצית ראשם ולא יגלח ראשו כענין שמגלחין העכו"ם משמע שהם שני דברים

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

וכן לא יגלה מהצדדין ויניח השער באמצע¹⁵ וזה הנקרא בלורית, ואפילו אם אינו מגלה הצדדים לגמרי, אלא משאיר פאות הראש אסור¹⁶.

וכן אסור¹⁷ לגלה השער או אפילו לספר קצת מכנגד פניו, מאוזן לאוזן ולהניח שיער מלאחריו, או לגלה מלאחריו ולהשאיר השיער מלפניו כדרך שעושים הם¹⁸.

דבר שנהגו למנהג ולחוק, ואין טעם בדבר שיש לחשוש בו משום דרכי האמורי ושיש בו שמץ עבודת כוכבים מאבותיהם, הרי הוא בכלל לאו זה¹⁹.

דבר שנהגו לתועלת, כגון שדרכם שכל מי שהוא רופא מומחה יש לו מלבוש מיוחד שניכר בו שהוא רופא אומן, מותר ללבושו. וכן שעושים משום כבוד או טעם אחר, מותר²⁰ וי"א²¹ שאסור א"כ הוא מנהג שמוזכר בתורה.

ואם הוא²² דבר שהיה הישראל נוהג כך אפילו אם לא היו העכו"ם עושים כן כגון מלבושים שאינם מיוחדים לעכו"ם דוקא אפילו שאינם מיוחדים ליהודי מותר לכו"ע²³.

ישראל שהיה²⁴ קרוב למלכות וצריך לישב לפנייהם, והיה לו גנאי לפי שלא ידמה להן, הרי זה מותר בכל, כגון ללבוש במלבושיהן ולגלח כנגד פניו כדרך שהן עושים²⁵.

¹⁵ דרכי תשובה שם ס"ק י

¹⁶ שאלי"כ בלא"ה אסור משום לאו דלא תקיפו (ל"ת מג)

¹⁷ שם ומחצית השקל או"ח סי' כז ס"ק ד

¹⁸ ובלורית שעושים היום בישיבות לימא לא מחו על זה ואלו שעושים כן אינו משום שחץ ונאוה ולכן בכה"ג אין בו משום ובחוקותיהם לא תלכו (תשובות והנהגות ח"י סי' מב ועיי"ש בענין אי הוי חציצה בתפילין)

¹⁹ רמ"א שם סעי' א

²⁰ רמ"א שם

²¹ ביאור הגר"א ס"ק ז

²² שם

²³ ועיין בתשובות והנהגות ח"א יו"ד סי' תנג שכתב שלהכי הרבה יראים בימינו נוהגים ללבוש חליפות קצרות כיון שאינם להדמות לעכו"ם ח"ו אלא לשם יופי ואין איסור מדינא גם לדעת הגר"א וכ"כ באגרות חזו"א ח"ג ועיי"ש עוד שיש מקום להחמיר לכפתר ימין על צד שמאל וקדוש ייאמר לו ויקבל על כך שכרו ולא נהגו כן במקומותינו

²⁴ שם ח"ג ושם סעי' ב

²⁵ בב"י כתב "ואם תאמר כיון דמדאורייתא אסירי הנך מילי ומילקי נמי לקי עליהו היאך היה כתב ביד חכמים להתיר איסור תורה לקרובי המלכות ויש לומר דמשום הצלת ישראל יש כתב בידם להתיר דכשיש ישראלים קרובים למלכות עומדים בפרץ לבטל הגזירות" ולפי"ד רק למי שעומד בפרץ לבטל גזירות מותר אבל בט"ז ס"ק ה כתב דכיון שלא פירשה התורה שום דבר ומסרה לחכמים מה מותר ומה אסור הם ארו להתיר לקרובים למלכות ובב"ח כתב שכיון שאין כוונתו בזה להדמות להם אלא מוכרח ללבוש מלבושיהם כדי שלא יתגנה אין בזה איסור

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

ב. לא יגדל אדם את הכלב אלא אם כן קשור בשלשלת אבל מגדל הוא בעיר הסמוכה לספר וקושרו ביום ומתירו בלילה

כבר התבאר לעיל דף עט: שאסור לגדל²⁶ כלב רע כלומר כלב שנושך או נובה, אלא א"כ הוא אסור בשלשלאות של ברזל וקשור בהן, משום דכתיב (דברים כב פסוק ח) וְלֹא תֵשִׂים דָּמִים בְּבֵיתְךָ, וכשאינו קשור הוא נושך ומנבח ואשה שבאה לביתו מפלת מיראתו²⁷.

אולם בעיר הסמוכה לספר מותר לגדלו שהוא שומר הבית, אבל קושרו ביום ומתירו בלילה. ולפיכך יש אומרים²⁸ שבימינו בכל ענין מותר, שצריכין לו ג"כ לשמור הבית כמו בעיר הסמוכה לספר, ופוק חזי מאי עמא דבר. מיהו אם הוא ידוע לכלב רע שיש לחוש שיזיק בני אדם, אסור ג"כ לגדלו אלא א"כ הוא קשור בשלשלאות של ברזל.

ג. המגדל כלבים כמגדל חזירים... למיקם עליה בארז

כבר התבאר לעיל דף עט: ובמסכת סוטה דף מט: שאמרו חז"ל לא יגדל²⁹ ישראל חזירין בכל מקום אפילו למשוה בהן עורות, ואין צריך לומר לסחורה, שלסחורה אסור מדאורייתא³⁰. ואפילו הזדמנו לו, ואין צריך לומר לסחורה או ליתנם במתנה אפילו לפועליו הגוים שבלאו הכי אסור מן התורה³¹ לסחור בהם או לתת אותם³².

²⁶ שו"ע ונו"כ שם ג

²⁷ אך רם הוא קשור כיון דיודעין שהוא קשור לא מתיראין ממנו ואינן מפילות, וכלבים קטנים שאינם מזיקים אין חשש עיין כתב עת: תחומין ט, 190 - 171 גידול כלבים, נזקם והמסחר בהם מהרב יעקב נבון

²⁸ ברמ"א שם

²⁹ שו"ע ונו"כ חו"מ ת

³⁰ כמ"ש ביו"ד סימן קי"ז שאסור לסחור בכל הדברים האסורים מן התורה לאכול אף על פי שמותרין בהנאה. סמ"ע שם ד

³¹ שכל הדברים האסורים באכילה מן התורה אף על פי שמותרים בהנאה, אם הוא דבר המיוחד לאכילה אסור לעשות בהם סחורה או להלוות עליו, ואפילו לקנותו להאכילו לפועליו גוים אסור, דכתיב בהו בשרצים [ויקרא יא, יא] ושקץ יהיו לכם, ואמרו ז"ל [פסחים כג ע"א] יהיו בהווייתן יהו, כלומר לא יהיו לך עסק עמהן אפילו בסחורה, ומכאן נלמד לאסור כל דבר המיוחד לאכילה שאסור בסחורה, כגון נבילות ושאר דברים האסורים.

³² שו"ע ונו"כ יו"ד יז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

וטעמא שגזרו חז"ל וקללו על זה משום מעשה שהיה, כשצרו בני השמונאי זה על זה שהיו שני אחים הורקנוס ואריסתובלוס שהיו מריבין על המלוכה בירושלים, היה הורקנוס מבפנים ואריסתובלוס בחוץ, ובכל יום היו אותן שבפנים מורדין דינרין להן מעל החומה מתרומת הלישבה בקופה לאותן שבחוץ לקנות להן תמידין והיו מעלין להן אותן שבחוץ את התמידין, היה שם זקן אחד אמר להן כל זמן שעוסקין בעבודה אין נמסרין בידכם, למחר הורידו דינרין בקופה והעלו להם חזיר, באותה שעה אמרו ארור האיש שמגדל חזירין בכל מקום.

ד. מרחיקין את השובך מן העיר חמשים אמה

מרחיקין את השובך³³ של יונים³⁴ מן העיר חמשים אמה כדי שלא יפסידו זרעונים ופירות שבתוך העיר או של הגנות, ושיערו חכמים שעד ג' אמה עדיין אוכלים הם ולא יותר מזה. וכן לא יעמיד שובך בתוך שלו א"כ יש סביב משלו חמשים אמה. ואם רוב גנות העיר של נכרים מותר³⁵.

ה. בישוב אפילו מאה מיל לא יפרוס ... בישוב כרמים ...
בישוב שובכין ... בדעובד כוכבים ... בדהפקר ... בדידיה

³³ שו"ע ונו"כ קנה כד

³⁴ ומדברי הנ"י והרמב"ן משמע דאירי בשובך של יוני הפקר, שאין בעל השובך זוכה ביונים בקנין גמור אלא מפני דרכי שלום, כמ"ש בשו"ע סימן שע סעיף א ובסמ"ע שם, וכתב הנ"י דאע"ג דלא הוי גירי דיליה, מ"מ חייב להרחיק מדין שן דומיא דשן דשורו, והשבין כשלו לנמרי, אבל בקצה"ח סק"ט כתב בשם הרמב"ן שבמקום שאין לו קנין מן התורה אינו חייב בתשלומין, ומ"מ חייב בהרחקה כיון דשכיח נזקיהו. וכתב הקצה"ח שלפ"ז אם לא הרחיק והזיקו היונים, לדעת הרמב"ן פטור מלשלם. ולדעת הנ"י חייב. ומ"מ כתב שלדעת הרא"ש שבכל הרחקות שיש בהם גירי דיליה חייב לשלם, ה"נ חייב מדין מעמיד בהמת חבירו על קמת חבירו דחייב משום שן, והמאירי דייק בדברי הרמב"ם שלא הביא הלכה זו בדיני ההרחקות של נזקי שכנים אלא בהלכות גזילה פ"ו ה"ט, ושם מונה כל הדברים שיש בהם משום גזל דדבריהם, ומדייק המאירי מדבריו שאינו חייב בתשלומין, דומיא דשאר גזל דרבנן שאינו יוצא בדיונים, ולא ביאר לדעת הרמב"ם למה אינו חייב מדין שן, וע"כ צריך לומר דס"ל בהרמב"ן דכל שאין לו בו קנין תורה אינו אלא מדרבנן. ועכ"פ נראה שביונים שלו הגדלים בביתו ויש לו בהם קנין גמור, לכו"ע חייב מדין שן. פתחי חושן חלק ו פרק יג הערה מו.

³⁵ בשו"ע הרב בהלכות נזקי ממון סעיף מז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

כבר התבאר לעיל דף עט: שאסרו חכמים³⁶ לצוד יונים בתוך הישוב מפני שהן של אחרים, לפיכך אין פורשין מלכודות ליונים אלא אם כן הרחיק מן הישוב ארבעה מילין, ואם היה ישוב כרמים אפילו מאה מיל לא יפרוש שהיונים של בעלי כרמים הם, והולכין למרחוק על ידי הכרמים³⁷, עד שירחיק מישוב הכרמים עד ד' מילין³⁸. וכן לא יפרוש בתוך הישוב אף על פי שהן שלו או של גוי או של הפקר ואף על פי שהרחיק מן הישוב מאה מיל מפני שהיונים באות לישוב הישוב. והולכין למרחוק על ידי שובכין.

הדרן עלך מרובה

³⁶ רמב"ם הלכות גזלה ואבדה פרק ו הלכה ח טור שע

³⁷

³⁸ הלכה למשה שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

פרק ח החובל

דף פג:

א. החובל בחבירו חייב עליו משום חמשה דברים בנזק בצער בריפוי בשבת ובושת

כבר התבאר לעיל דף ד. החובל בחבירו³⁹ חייב⁴⁰ לפעמים בחמשה מיני תשלומין, כפי שיש בחבלתו⁴¹, והן:

א. **נזק**, כלומר תשלום לנחבל עקב הפחתת דמיו מחמת החבלה. ומעריכים את דמי הנזק בכך שרואים את הנחבל כאילו הוא עבד הנמכר בשוק, ושמים כמה היה שווה לפני שנחבל וכמה הוא שווה לאחר שנחבל, ואת ההפרש משלם החובל כדמי נזק.

ב. **צער**, כלומר תשלום לנחבל עקב הכאב והסבל שגרם לו החובל. ומעריכים את דמי הצער בכך שאומדים כמה אדם היה מוכן לשלם כדי להינצל מסבל דומה

ג. **ריפוי**, תשלום לנחבל לשם כיסוי ההוצאות להתרפאותו מן החבלה כולל שכר הרופא, דמי התרופות וכדומה.

ד. **שבת**, כלומר כתשלום לנחבל על הזמן שהוא בטל ממלאכתו מחמת החבלה. ומעריכים את דמי השבת בכך שרואים את הנחבל כאילו הוא שומר קישואים (ואם סימא את עיניו – כאילו הוא טוחן ברחיים), שהיא מלאכה שאף קטוע יד או קטוע רגל מסוגל לעשותה, וכעת מחמת חבלתו אינו מסוגל לעשותה, משום כך על החובל לשלם לנחבל דמי שכירותו כשומר קישואים.

ה. **בושת**⁴². כלומר חיוב תשלומים על הבושה והחרפה ואומדים את דמי הבושת לפי המבייש והמתבייש, כלומר: הערכת הבושת על ידי בית דין נקבעת על פי נסיבות כל מקרה ומקרה: לפי המבייש ולפי המתבייש, שכל שהמבייש נקלה יותר בושתו מרובה, וכל שהמתבייש חשוב יותר, בושתו מרובה.

³⁹ שו"ע סימן א סעיף ה, וכשיתן לו שיעור הראוי, והיינו לפי שיקול דעת ב"ד, מתירין לו אף על פי שאין הניזק מתפייס בכך (שו"ע ורמ"א שם).

⁴⁰ שו"ע ונו"כ חו"מ תכ ג

⁴¹ והיינו אם יש בו כל החמשה משלם כולם, ואם אין אחד מכל אלה, או שהוא פטור מאחד מהם מאיזו סיבה אינו משלם רק מה שהוא חייב.

⁴² וכתב הש"ך שה' דברים גובים מעידית.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

אולם אין גובין נזק צער ובושת בזמה⁴³ וי"א⁴⁴ ששבת ורפוי גובים.

אף בנוקין שאין גובין ע"י ב"ד בזמה⁴⁵, חייב המזיק⁴⁵ לשלם, וב"ד מנדין אותו עד שיפייס את הניזק⁴⁶, וכ"ש שאם תפס הניזק שאין מוציאין מידו, ויש אומרים⁴⁷ שב"ד נזקקין לשומת הנזק כדי שידע כמה לתפוס.

ב. בנזק כיצד סימא את... רואין אותו כאילו הוא עבד נמכר בשוק ושמיין כמה היה יפה וכמה הוא יפה

הנזק הוא כשהסרו⁴⁸ אבר או עשה בו חבורה ואין סופה לחזור לקדמותה⁴⁹, ושמיין אותו כעבד⁵⁰ העומד להמכר כמה היה שוה קודם החבלה וכמה שוה לאחר מכן, וההפרש הוא הנזק שחייב לשלם לו.

⁴³ שו"ע ונו"כ חו"מ א סעיף ב, דנזקי אדם באדם בחבלות שיש בהם נזק הוא מילתא דלא שכיחא (וצער ובושת בלא"ה אין בהם חסרון כים ודמיא לקנס). והרמב"ם פ"ה מה' חובל סובר שזנזק וצער הם קנס ממש ויש בהם דין מודה בקנס שפטור, אבל הראב"ד והמ"מ חולקים דכל ה' דברים הם ממון ולא קנס, עיין שם, ועי' בטור סימן פז סעיף מ ובנו"כ שם.

⁴⁴ שו"ע שם, שמכות ופצעים שיש בהם שבת וריפוי מילתא דשכיחא הוא, ולכן אף בחבלות שאינם שכיחים גובים, והוא דעת הרמב"ם, אבל הרמ"א כתב בשם הרא"ש שאף שבת וריפוי אין גובין, שגם זה בכלל נזקי אדם באדם. ועי' שו"ת שבות יעקב ח"א סי' קעט בדין ה' דברים בזמה"ז.

⁴⁵ ולא דוקא מדיני שמים, שחייב גמור הוא, אלא שאין כח ביד ב"ד לכופ ולגבות בזמה"ז (בקצה"ח סימן לט סק"א הביא בשם הרמב"ן שיש מצוה לשלם נזיקין, שנאמר בעל הבור ישלם, ומחויב לקיים המצוה), ועדיף מתשלומי קנס שיש אומרים שאינו חייב לצי"ש, שבקנס בעינן אשר ירשיעון, וכל שלא הורשע ע"י ב"ד יש לומר שאינו חייב, אבל בזה אף על פי שעשאוהו בקנס חייב גמור הוא, בשם שלא אמרו בזה מודה בקנס לפטרו. שוב ראיתי בקובץ הפוסקים סימן א בשם חידושי הרי"מ שדן בזה.

⁴⁶ שו"ע סימן א סעיף ה, וכשיתן לו שיעור הראוי, והיינו לפי שיקול דעת ב"ד, מתירין לו אף על פי שאין הניזק מתפייס בכך (שו"ע ורמ"א שם), וכתב בנה"מ חידושים סק"י בשם התומים שאם מת המזיק אין מנדין ליורשים, כיון שאינו אלא מתקנת הגאונים שלא יתרבו בעלי זרוע ומזיקים בעולם, ובנו שלא היה במעל הזה אין מקום לקנסו.

⁴⁷ תומים בשם היש"ש, ולא קאמר הרמ"א שם שאין שומעין לו כי אם בקנס ממש.

⁴⁸ שו"ע ונו"כ תכ א

⁴⁹ ואפילו חיסרו כשעורה מעורו חייב, שו"ע ונו"כ תכ יג. וכתב הסמ"ע שגם כשסכו בסם והשיר שיערו ואין סופם לחזור יש בו נזק, שלא יהיו לו שערות לחמם בהם ראשו, וצ"ל שיש פחת בעבד הנמכר משום כך.

⁵⁰ בסמ"ע ס"ק מז כתב בשם רש"י והנ"י ששמיין אותו כעבד עברי (עי' קצה"ח), אבל הרא"ש כתב כעבד כנעני, שהרי עבד עברי אינו נמכר אלא לשש שנים, ואם באנו לשומו בכל פעם לשש יעלה יותר משומא של פעם אחת לצמיתות (בב"ח משמע שאם שמיין כעבד עברי באמת אין שמיין אלא כנמכר לשש שנים בלבד, עיין שם, וצ"ע). ופשוט ששומת הנזק הוא כמה שוה למכור לאחר שיתרפא, שהרי משלם הוצאות רפוי, וכתב עוד הסמ"ע שאפילו הניזק הוא אדם חשוב שאינו נמכר כעבד, לענין נזק הכל שווין, דמה שפגע בחשיבותו ישלם לו בכלל בושת, וכתב בערוה"ש סעיף מד שאין נזק ושבת בשומה שאינו בר מלאכה ואינו נמכר, וחרש נמי

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

במה דברים אמורים באדם⁵¹ שאין לו אומנות, אבל מי שיש לו אומנות שמין כפי פחת עבד הנמכר באומנות שלו⁵², ואם הפחת הוא יותר מסתם עבד נותן לו הזיקו, אבל לא פחות מסתם עבד שאין לו אומנות⁵³.

ג. צער כואו (או) בשפוד או במסמר ואפילו על ציפורנו מקום שאינו עושה חבורה אומדין כמה אדם כיוצא בזה רוצה ליטול להיות מצטער כך

הכהו מכה⁵⁴ שיש בה צער⁵⁵, אם הוא במקום חסרון שמשלם הנזק שמחמת החסרון, שמין הצער באדם שנגזר עליו ע"י המלכות לחסרו האבר, כמה היה

אינו בנזק ושבת דהא חרשו נותן לו דמי כולו אא"כ בעל אומנות, וקטן נמי אם אינו בר מלאכה אינו בשבת, ומשמע שקטן בר נזק הוא, ופשוט שרואין אם הוא שוה כעבד הנמכר, ודאי יש בו נזק.

⁵¹ רמ"א שם טו

⁵² והנה הפוסקים דנו עפ"י דברי הגמרא, בנשכר לאחרים, ובכה"ג לא שייך לשער נזקו אלא כפי עבד הנמכר לצמיתות, ובתוך הישוב זה יש כבר כמה אדם נותן עבור עבד צעיר או עבד זקן, וכפי הנראה היה להם אומדן כמה זמן יכול עבד לעשות מלאכתו לפי כחו ולפי שניו. אמנם יש לדון במי שהוא בעל עסק ומתפרנס בעסקו, או שיש לו אומנות והוא עצמאי ומרויח הרבה ואיך נדון בו נזקו, שבודאי אם נדונו כעבד הנמכר יתכן שהפסדו הוא מועט, אבל סוף סוף זה אינו עבד והפסידו הרבה, ובפרט בזמננו שאין מצוי למכור עבד לצמיתות וכמעט שלא שייך לשום דמי הנמכר לצמיתות, לכאורה לא מסתבר לשום כפי עבד הנמכר, וא"כ מהו השומא והשיעור, וכן יש לעיין בחובל באשה כיצד שמין הנזק, שהרי אינה עומדת להמכר כשפחה, ובשלמא אם יש לה אומנות, שמין הנזק כדין בעל אומנות, כמבואר כאן, אבל כשאין לה אומנות, נמצא שאין בה דין נזק, ולהלן יתבאר שיש תשלומי נזק בפנויה העומדת להנשא, שפוחת מנדונייתה, ואם היא קטנה פוחתה מדמי שפחה, וכן אם היא אשת איש יש בה נזק שמונעה ממעשי ידיה, וכן מצינו נזק בחובל באשה והפילה, ומשמע ששמין כשפחה מעוברת העומדת להמכר כדי לזכות בולדה, ואפשר שבכל אלה הו"ל כיש לה אומנות, אבל בלא"ה שמין כשפחה העומדת להמכר, כמו ששמין שאר אדם כעבד אף על פי שאינו עומד להמכר, וצ"ע.

פתחי חושן חלקו פרק יא הערה כד

⁵³ סמ"ע ס"ק יז עפ"י דברי הטור בשם הרא"ש, כגון שקטע רגלו, אין רבו מקפיד כל כך בנוקב מרגלית שראוי הוא למלאכתו הראשונה, ולפעמים עוד יותר, שע"י חסרון רגלו ישב בקביעות במלאכתו, ובאופן זה נותן לו כפי סתם עבד, שאין השומא באומנות באה לגרוע ממנו, שהרי אם ירצה לא יעסק באומנות זו והרי הוא כשאר אדם הנמכר לכל מיני מלאכות.

⁵⁴ שו"ע ונו"כ שם טז

⁵⁵ הטור הביא מחלוקת הר"י ורבינו משולם אם שמין רק הצער של שעת המכה ולא הצער הנמשך אח"כ שאינו אלא גרמא, או שמשלם גם צער הנמשך, והכריע הטור בשם הרא"ש (עי' ב"ח ודרישה שם) שמשלם הכל, וצ"ע איך שמין הצער הנמשך.

תרומות והנצחות | בנק הדואר | ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

נותן לחסרו באופן שלא יהא לו צער⁵⁶, ובמקום שאין בו חסרון ותשלום נזק, כגון שכואו בדבר הם, שמיין באדם שנגזר עליו לצערו צער כזה, כמה יתן כדי להנצל מן הצער⁵⁷.

ד. ריפוי הנהו חייב לרפאותו עלה בו צמחים אם מחמת המכה

חייב שלא מחמת המכה פטור חייתה ונסתרה חייתה

ונסתרה חייב לרפאותו חייתה כל צורכה אינו חייב

לרפאותו

כל מכה או חבלה, בין שיש בה חסרון ובין אין בה, ויש בה הוצאות רפוי⁵⁸, צריך החובל לשלם דמי הרפוי, ובכלל זה הוצאות למוזנות שיש לו בימי חליו יותר מבשאר ימים⁵⁹. וכן אם צריך מוזנות אחרים העולים יותר ממאכל בריאים⁶⁰.

כיצד משלם הרפוי, אם הן הוצאות חד פעמיות משלם מה שהוציא⁶¹, ואם הוא רפוי ממושך⁶², עשו חז"ל תקנה למזיק דמו שיבואר להן דף צא. שאם

⁵⁶ כגון בסם (הרדמה) הצער הוא פחות, אבל אין שמיין במי שנכתבה ידו להורידה בסם כמה יקח להורידה בסייף, שאין אדם לוקח ממון כדי לקבל צער זה, וכ"ש שאין שמיין בסתם אדם כמה יקח כדי שיתן לחסרו אבר, אלא שכיון שכבר חסרו אבר ונותן לו דמי נזקו שמיין באופן הממוצע.

⁵⁷ רמ"א שם כדעת הטור בשם הרא"ש, ומדברי הרמב"ם מדייק ששמיין כמה אדם כיוצא בזה לוקח להצטרע בכך, והרא"ש כתב שאין שמיין כך שאין שום אדם רוצה ליקח שום ממון כדי לקבל צער, ועי' דרישה מ"ש להסביר דברי הרמב"ם והטור. ומהמבואר כאן משמע שאין תשלומי צער אלא במקום צער גופני, אבל לא מצינו תשלומי צער נפשי, כשם שלא מצינו תשלומין במצער בדברים. פתח חושן שם הערה לב

⁵⁸ כגון השקדו או סכו בסם ושינה מראה עורו וצריך ריפוי שיחזור למראהו (שו"ע סימן תכ סעיף י' וסמ"ע שם, ומשמע שאם אינו יכול לחזור למראה עורו פטור מכלום, שאין בו בושת), וכ"ש כשיש לו צער מן הסם וצריך ריפוי להסיר הצער, וכן סכו בסם ונשרו שער (שו"ע שם סעיף יב), או הפיל שינו, שאע"פ שהשן אין לו רפואה, בשר השניים צריך רפואה (שו"ע סעיף יג).

⁵⁹ רמ"א תכ ג

⁶⁰ וכתב בערוה"ש שאין חולק בזה, שהולכין עפ"י דברי הרופא, ועי' נה"מ סימן שמ סק"ג

⁶¹ ויש לעיין בהוצאות שאינן ריפוי ממש, אלא הוצאות נלוות, כגון נסיעה לרופא וכיוצא בזה, ומסברא נראה שאינן בכלל ריפוי, שאינן אלא גרמא, דומיא דהוצאות לגבות חוב שאינו משלם לו ונראה פשוט שאף אם הניזק מבוטח אין זה פוטרו מתשלום ריפוי, וצריך הניזק להחזיר לקופ"ח עבור הריפוי והתרופות שקיבל למכה זו. פתח חושן שם הערה לה

⁶² שו"ע ונו"כ שם יח

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

ירצה יכול לבקש שיאמרו עתה כמה זמן וכמה הוצאות יהיו ברפוי מכה זו, ונותן לו כל הסכום מיד ומפקידים ביד ב"ד, והם יתנו לו כפי שיצטרך במשך הזמן⁶³, ואף אם ימשך יותר מכפי האומד אינו צריך להוסיף, וכן אם היו הוצאות פחות מכפי האומד נותנים המותר לניזק, ולכן אם אמר המזיק איני רוצה באומד אלא אתן בעצמי הוצאות הרפוי יום יום, שומעין לו⁶⁴.

לא אמדוהו בתחלה⁶⁵ אלא היה משלם הוצאות הרפוי יום יום⁶⁶, וחל שנוי לרעה במכה אפילו אחר שהשתפרה⁶⁷, אם הוא מחמת המכה חייב גם ברפוי זה⁶⁸, ואם מחמת סיבה אחרת, וכ"ש כשעבר על צווי הרופא, פטור.

ה. שבת רואין אותו כאילו הוא שומר קישואין שכבר נתן לו

דמי ידו ודמי רגלו

נתבטל הנחבל ממלאכה מחמת המכה⁶⁹, חייב המזיק לשלם לו הפסדו, והוא הנקרא שבת, כיצד משערין השבת, אם לא היסרו ע"י המכה ואין תשלומי נזק, אלא שאינו יכול לעשות מלאכתו⁷⁰ מחמת הכאב או המכה, נותן לו מה

⁶³ הסביר הסמ"ע שלכן תיקנו כך, שאם היה צריך ליתן שכר ריפוי יום יום יש לחוש שהניזק יתרשל ברפואתו, כדי להוציא מהמזיק ממונן הרבה, ואף על פי שלפעמים האומד הוא לטובת הניזק אם יתרפא מהרה זהו דבר שאינו שכיח כל כך, משא"כ אם ישלם לפי אומדנא מראש, יתחזק הנחבל להתרפאות מהרה.

⁶⁴ שו"ע ונו"כ שם יט

⁶⁵ שו"ע ונו"כ שם

⁶⁶ כשלא רצה המזיק באומד, וכ"כ הסמ"ע בשם הלבוש, והסמ"ע כתב דה"ה בלא אמירה מצד המזיק, אלא מאיזו סיבה שהיא לא אמדוהו בתחלה, ויש לעיין כשבתחלה לא רצה המזיק באומד, ונמלך באמצע ורוצה אומד מכאן ולהבא אם שומעין לו, ומסברא נראה ששומעין לו, וצ"ע.

⁶⁷ בשו"ע כתב עלו בו צמחים או נסתרה המכה אחרי שחיתתה, ונראה דהיינו שחל שינוי בתהליך הריפוי או סיבוך אחר.

⁶⁸ משא"כ באמדוהו ונתן האומד מתחלה, כבר נתבאר שאפילו נמשך הריפוי יותר מהאומד פטור מליתן לו, ובערוה"ש כתב שלשיטת רש"י שהאומד הוא מדינא, צריך לומר שצמחים אינם ניתנים לאומד, שאי אפשר לאמוד אותם לפני כן, ולכן אף אם אמדוהו ועלו צמחים מחמת המכה חייב בריפוי עי"ש. ועפ"י מה שאמרו בסיפא שלא מחמת המכה פטור מריפוי, נראה דכל שלא פשע, ה"ז כמחמת המכה, אלא שיש לעיין אם נולד סיבוך אחר במצב בריאותו, כגון מחמת שכיבתו במטה, או זיהום אחר, אם גם זה נכלל בצמחים, וצ"ע.

⁶⁹ שו"ע ונו"כ שם יז

⁷⁰ ומשמע שאם לא עסק במלאכה קודם המכה, אינו נותן לו כלום, וכן משמע בהא דסכו בסם והשיר שער ראשו שכתב הסמ"ע שם שאם לא היה מרקד אינו נותן לו שבת.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

שנתבטל ממלאכה עד שיבריא, ושמיין כמה אדם רוצה לפחות משכרו ולישב בטל ממלאכה שהיה עושה קודם המכה⁷¹.

לא היתה לו מלאכה קבועה, כגון אומן או בעל חנות שלפעמים יש לו מלאכה ולפעמים אין לו, נראה שמשערין כמה אדם כזה רוצה לסגור החנות ולישב בטל⁷².

היתה המכה עם חסרון⁷³ שחייב לשלם דמי נזק, והרי נכלל בזה גם מה שלא יוכל לעשות מלאכה כבידה אף לאחר שיבריא, אינו נותן שבת ימי חליו כפי בטול מלאכה כבידה שעשה קודם המכה, אלא כפי מלאכה שיוכל לעשות לאחר שיבריא. כגון שקטע ידו⁷⁴, שלאחר שיבריא יוכל להיות שומר קישואין, נותן לו ימי חליו כשומר קישואין, וכן כל כיוצא בזה.

לא אמרו לפחות מבטול⁷⁵ מלאכתו מה שנכלל בדמי הנזק אלא כשמחמת המכה לא יוכל עוד לעסוק במלאכתו הראשונה, אבל אם יוכל לחזור למלאכתו הראשונה לאחר שיבריא, נותן לו שבת כפי בטול ממלאכתו הראשונה. כגון שהיה מלמד תינוקות וקטע את ידו והרי יוכל להיות מלמד גם בחסרון יד⁷⁶, נותן לו כפועל בטל של מלמד תינוקות. גם בשבת יש תקנה למזיק⁷⁷ לאמוד בתחלה כמה יתבטל ממלאכתו וישלם הכל מתחלה, וכל דיניו כמו שנתבאר בדין רפוי.

ו. בושת הכל לפי המבייש והמתבייש

⁷¹ פירש הסמ"ע עפ"י דברי הטור שזה תלוי בכובד המלאכה ושכרה, שבמלאכה כבדה ושכר מועט, מתרצה בשכר מועט לישב בטל, ולפעמים עוסק במלאכה קלה ושכר הרבה, אינו מתרצה לישב בטל אלא בשכר הרבה וכתב הסמ"ע בשם הרמב"ם שכשם שגבי פועל מציינו שלפעמים אינו מתרצה כלל לישב בטל, מפני שהבטלה קשה לו, ואז אין בו דין פועל בטל, ה"ה לענין זה.

⁷² פתחי חושן שם הערה מו

⁷³ שו"ע ונו"כ שם יז

⁷⁴ שכבר נתן לו בכלל הנזק מה ששזה פחות בגלל חסרון ידו, וממילא שוב אין לראות ביטול מלאכתו כפי שהיה עושה עם ידו. כפי המבואר בסמ"ע שם סק"כ, ועי' קובץ הפוסקים סימן א בשם חידושי הר"ם

⁷⁵ רמ"א שם

⁷⁶ ואף על פי שנותן לו נזק גם באופן זה, כמו שנתבאר לעיל, שלא אמרו לפחות מנזק משום שהוא בעל אומנות, מ"מ אינו פוחד לו משבת של ימי חליו.

⁷⁷ שו"ע ונו"כ שם יח

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

כל מכה⁷⁸, בין שיש בה חסרון ובין אין בה ואפילו הכהו במטפחת או בשטר, יש בה בושת⁷⁹, ובלבד כשהוא בפני רואים⁸⁰ או במקום הנראה⁸¹.

אינו חייב⁸² בתשלומי בושת אלא כשנתכוין לבייש, או כשנתכוין להזיק אף על פי שלא נתכוין לבייש⁸³, וגם בזה אינו חייב אלא אדם המזיק⁸⁴, ונחלקו הפוסקים⁸⁵ אם חייב בבושת באש שיש בו משום חציו.

אין שיעור קבוע לבושת⁸⁶, והכל לפי ראות עיני הב"ד, לפי ערך המבייש והמתבייש⁸⁷, אינו דומה מתבייש מן הקטן שבושתו מועט מהמתבייש מאדם גדול ומכובד, וכן אדם מכובד שנתבייש בושתן מרובה משל הדיוט.

⁷⁸ שו"ע ונו"כ שם ה

⁷⁹ וכן כל שעשה בו מעשה, אבל בלי מעשה אינו אלא כמבייש בדברים שאין בו תשלומין. וכן אם גילה שער ראשו, אפילו בלא סם יש בו בושת בלבד, ואם סכו בסם עד שאין סופם לחזור יש בו כל הה' דברים ⁸⁰ ומ"ש הרמ"א הך דבמקום רואים בלשון יש אומרים, הוא עפ"י השנת הראב"ד, אבל כבר כתב המ"מ שגם הרמב"ם מודה לזה, וגם השו"ע בסעיף ז העתיק ולא ראהו שום אדם.

⁸¹ שו"ע ונו"כ שם ז ורמ"א ה, ומדברי הדרישה בסימן פז סק"מ נראה דהיינו כשהכהו במקום הנראה ויבינו אה"כ אנשים שהכהו, לאפוקי הכהו במקום סתר שלא בפני רואים, או אפילו במקום גלוי באופן שלא ידעו שזה מחמת המכה, אבל לא מצינו בושת הנמשך מחמת המכה שלא מחמת ההכאה ממש, וצריך לומר דמ"ש הסמ"ע בסימן תכג סק"ד דהכאה בסתר יש בו בושת, לאו דוקא שלא במקום רואים כלל אלא בפני מיעוט אנשים, וצ"ע בדברי הסמ"ע ס"ק יג גבי השיר שערו שיש לו בושת מה שרואים שהכהו, וגם אה"כ כמה שרואים שאין לו שערות ונעשה קרח, ולכאורה משמע שיש בושת הנמשך, דאל"כ היינו הך, ומה לי בבושת דאח"כ, וגם בסק"ט משמע קצת שיש בושת דלאחר זמן, וצ"ע.

⁸² שו"ע ונו"כ תכא א יא

⁸³ ובשו"ע הזכיר כמה אופנים בדין שלא בכונה שפטור מן הבושת, המבקע עצים ופרח מהם ע"ן והזיק (שו"ע שם סעיף ט), היתה אבן מונחת בחיקו ועמד ונפלה והזיקה, וכן נתכוין לזרוק למקום זה ונפל למקום אחר (שם סעיף י), וכתב הסמ"ע שם דה"ה הזורק אבן והוציא הלה ראשו וקיבלה, אפילו לדעת המחייבים בנזק, נפל מן הגג ברוח מצויה והזיק, אבל נתהפך בנפילתו כדי שיפול על האדם ולא יחבט חייב (שם סעיף יא), המזיק את אשתו בשעת תשמיש (אבל בנזק חייב, שו"ע שם סעיף יב), הדוחף חברו לבור שלא בכונה, ואם עמד וראהו בשעת נפילה חשיב בכונה וחייב בבושת (שו"ע סימן תי סעיף לו ובש"ך שם סק"ג, והביא דעת הרש"ל שפוטור אה"כ דחפו שור ובא אדם והוסיף עליו). שנים שתבלו זה בזה, אפילו באופן שחייב בנזק משום שהיה יכול להציל עצמו בהכאה מועטת, פטור מבושת (רמ"א סימן תכא סעיף יג, ועי' פרק ב).

⁸⁴ שו"ע ונו"כ תה א

⁸⁵ השו"ע תיה יז סתם שחייב בבושת כאילו הזיקו בידים, וכתב הסמ"ע שם ס"ק כג דכיון שעבר האש ברוח מצויה ה"ז כאילו ידע וכיון לכך, וכאילו נתכוין להזיק, ואף על גב דבנפל מן הגג ברוח מצויה פסק בסימן תכא סעיף יא שפטור מבושת, צריך לומר דחשיב אונס יותר מהדליק אש, ובשם רש"י והר"ן כתב שפטור מבושת.

⁸⁶ שו"ע ונו"כ תכ כ ורמ"א שם

⁸⁷ וכתב הסמ"ע שבושת אדם בינוני מרובה משל אדם נכבד ומזולזל, וכתב הרמ"א שהמבזה כהן בושתו גדולה משל איש אחר, וביאר הערוה"ש שהרי הישראל חייב לכבדו, וכן כשהכהו הוא המבייש בושתו יותר משל ישראל. ועי' סימן רז סעיף טז בדין בושת בשידוכין

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

ז. מה הכאה האמורה בבהמה לתשלומין אף הכאה האמורה

באדם לתשלומין

זה שנאמר בתורה⁸⁸ (ויקרא כד פסוק כ) פֶּאֶשֶׁר יִתֵּן מוֹם בְּאָדָם כִּן יִנָּתֵן בּוֹ אִינוּ לַחֲבוּל בּוֹזֵה כִּמוֹ שֶׁחָבַל בַּחֲבִירוֹ אֲלֵא שֶׁהוּא רֵאוּי לַחֲסֵרוֹ אֲבֵר אִו לַחֲבוּל בּוֹ כִּמוֹ שֶׁעֲשֵׂה וּלְפִיכֵךְ מִשְׁלֵם נִזְקוֹ, וְהָרִי הוּא אֹמֵר (בַּמִּדְבָּר לֵה פֶסוּק לֵא) וְלֹא תִקְחוּ כֶּפֶר לְנַפְשׁ רֵצַח, לְרוֹצַח בַּלְבָּד הוּא שְׂאִין כּוֹפֵר אֲבֵל לַחֲסֵרוֹן אִיבְרִים אִו לַחֲבֵלוֹת יֵשׁ כּוֹפֵר.

וְכֵן זֶה שֶׁנֶּאֱמַר בַּחֲבוּל בַּחֲבִירוֹ וּמִזִּיקוֹ (דְּבָרִים כה פֶסוּק יב) לֹא תִחֹס עֵינְךָ שֶׁלֹּא תִחֹס בַּתְּשֻׁלוּמִין שֶׁמֵּא תֵאמֵר עֲנִי הוּא זֶה וְשֶׁלֹּא בַּכוּוֹנָה חָבַל בּוֹ אֲרַחֲמֵנוּ לַכֵּךְ נֵאמַר לֹא תִחֹס עֵינְךָ.

וּמִנֵּין שׁוֹה שֶׁנֶּאֱמַר בְּאִיבְרִים (שְׁמוֹת כא פֶסוּק כד) עֵינַי תִּתַּח עֵינַי וְכוּ' תְּשֻׁלוּמִין הוּא⁸⁹, שֶׁנֶּאֱמַר (שֵׁם פֶסוּק כה) תְּבוּרָה תִּתַּח תְּבוּרָה וּבִפְרוּשׁ נֵאמַר (שֵׁם פֶסוּק יח יט) וְכִי יִרְבֵּן אַנְשִׁים וְהָפָה אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ בְּאֶבֶן אִו בְּאֶנְרֵף וְגו'. רַק שֶׁבִּתּוֹ יִתֵּן וְרִפְאָ וְרִפְאָ, הֵא לְמִדַּת שֶׁתַּחַת שֶׁנֶּאֱמַר בַּחֲבוּרָה תְּשֻׁלוּמִין, וְהוּא הָדִין ל – תִּתַּח הַנֶּאֱמַר בְּעֵין וּבִשְׂאֵר אִיבְרִים.

ח. רשעה אחת מחייבו ואי אתה מחייבו שתי רשעיות

כִּבֵּר הַתְּבֵאֵר בַּמִּסְכָּת כְּתוּבוֹת דָּף לֵב: שֶׁהַחֲבוּל בַּחֲבִירוֹ⁹⁰ הַכֹּאֵה שִׁישׁ בַּה הַיּוֹק שׁוֹה פְרוּטָה, אִף שֶׁעוֹבֵר בְּלֹא דְלֹא יוֹסִיף, מ"מ אִם יֵשׁ בַּה שׁוֹה פְרוּטָה חַיִּיב לְשֵׁלֵם, וּמִמִּילָא אִינוּ לּוֹקֵה⁹¹ שֶׁרַק מִשׁוּם רִשְׁעָה אַחַת אַתָּה מַחַיִּיבֻ וְלֹא

⁸⁸ רמב"ם הלכות חובל ומזיק פרק א הלכה ג – ה

⁸⁹ הקושי מבואר דמאחר שהקדים דמרוצח נפקא הא תו למה לי, וגם התירוץ מבואר, דהייתי אומר שהבחירה ביד המזיק או הניזק, או ליתן ממון או לחסרו אבר או חבלה כנגדו, וכמו שאיתא בגמרא, אי בעו עינו נותיב ליה ואי בעי דמי עינו נותיב קמשמע לן וכן כתב הרב לחם משנה ז"ל, ומבואר הדבר שרבינו לא הביא הדרשות כמו שנאמרו בגמרא, מפני שכבר ידוע דדרכו בדבר שאין בו נפקותא לענין דינא שאינו מקפיד, וגם דרשה זו שהביא מחבורה תחת חבורה וכו', היא אדם מאדם וניזקין מניזקין ע"פ דברי הגמרא שם, ובוזה תתורין קושית הרב לחם משנה ז"ל עיין עליו. מעשה רקח שם.

⁹⁰ שו"ע ונו"כ שם תכד ב

⁹¹ "עיין מנ"ח מ"ס א' וצ"ע

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

משום שתי רשעויות. ואפילו החובל בחבירו ביום הכפורים אפילו במזיד חייב לשלם לו, ואף על גב שאם התרו משום יום הכיפורים יש בו מלקות, שאני החובל דבפירוש ריבתה התורה שהחובל בחבירו אף על פי שהתרו בו ישלם ממוזן, לפיכך אמרינן בכל החובל אפילו במקום שיש בו שאר מלקיות כגון זה ישלם ממוזן.

אבל החובל בחבירו בשבת פטור מתשלומין, אפילו הוא שוגג כיון שיש בו מיתת ב"ד⁹², ואינו מת ומשלם.

ט. לא תשקול ממוז ותפטריה

מוזהרין בית דין⁹³ שלא ליקח כופר, כלומר פדיון⁹⁴ מן הרוצח⁹⁵, ואפילו נתן כל ממוזן שבעולם. ואין לוקים על לאו זה⁹⁶.

אפילו רצה גואל הדם לפטרו, אין לגואל הדם ליקח ממוז מן הרוצח ולמחול עליו, שאין נפשו של זה הנהרג קנין גואל הדם אלא קנין הקב"ה שנאמר (במדבר לה פסוק לא) וְלֹא תִקְחוּ כֹפֶר לְנַפְשׁ רֵצִיחַ וְאִין לְךָ דָּבָר שֶׁהַקְפִּידָה תוֹרָה עֲלֵיו כְּשִׁפִּיכוֹת דַּמִּים שֶׁנֶּאֱמָר (שם פסוק לג) וְלֹא תִחַנְפוּ אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר אִתְּם בְּהֵאֱרָץ כִּי הָדָם הוּא יִחַנֵּף אֶת הָאָרֶץ וְלֹאֲרִץ לֹא יִכְפֹּר לְדָם אֲשֶׁר שִׁפַּד בָּהּ כִּי אִם בְּדָם שִׁפְכוּ.

ואפילו עשה תשובה⁹⁷ אין לבי"ד או לגואל הדם לקבל פדיון נפשו.

⁹² אף ע"ג דמקלקל הוא, מ"מ הואיל ועשה נחת רוח ליצרו בשעה שחבל בחבירו משו"ה חייב מיתה אחבלה זו אם חבלו במזיד, ומה"ט חייב אף על פי שאין עושה להנאתו. סמ"ע שם ב. אבל אם חבל כמתעסק שלא במתכוין כלל, זה לא מיקרי חיוב לענין שבת כלל דמלאכת מחשבת בעינן, ועוד, דמקלקל הוא, וכאן לא שייך דמתקן אצל יצרו, שהרי זה לא נתכוין לחבול כלל ולא עשה נחת רוח ליצרו וממילא יש כאן חיוב תשלומין, דלענין תשלומין אדם מועד לעולם, כנלע"ד. פ"ת שם א מהדגמ"ר

⁹³ רמב"ם רוצח פ"א ה"ד

⁹⁴ לשון החינוך תי"ב

⁹⁵ פירוש דהוה ס"ד למפטריה כדי לקיים נפש מישראל ויש לפרש דקא ס"ד דקרא אתא למעוטי דעל הרציחה לחוד לא תשקול מיניה ממוזא מלבד שנהרגנו דחמירא טובא הריגת נפש דלא סגי ליה להתכפר אלא בנפשו ובמוזנו והיינו דכתיב לא תקחו כופר דומיא דמאי דכתיב גבי שור שהרג את הנפש ואם כופר יושת עליו ומסיים קרא כי מות יומת פירוש דיו מיתתו ולא תענישנו עוד. שיטה מקובצת כתובות דף ל"ז ב'

⁹⁶ ופשוט דהוי לאו שבממוז דניתן לתשלומים ואין לוקים. ונראה דהוי כמו שוחד וריבית שאינו חייב להחזירו רק כשתבעו כיון דנתן ברצון, שם

⁹⁷ חידושי דינין והלכות למהר"י ווייל סימן ס"א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

איסור זה נוהג בכל אחד מישראל⁹⁸ ואפי' בנקבות שאינם שייכות לדין וכגון שאם יבוא ביד אשה ענין שישאלו ממנה להציל נפש רוצח בשביל ממון, ובידה להצילו שהיא מוזהרת משום לאו זה שלא ליקח ממון להצילו שם ונוהגת⁹⁹ בזמן הבית, שעכשיו בזמן הזה אין לנו עסק בדיני נפשות.
אם לקחו כופר¹⁰⁰ כדי להציל הרוצח צריך להחזירו אם תובע ממנו.

---

⁹⁸ ובר"מ כאן מבואר, ומוזהרין בית דין שלא יקחו כופר, ואורחא דמילתא נקיט שעל פי הרוב בידם הוא הדבר הזה, אבל מודה שכל אחד מוזהר כדברי הרב המחבר, וזה פשוט מנ"ח שם
⁹⁹ חינוך מצוה תיב
¹⁰⁰ מנ"ח שם וכתו"מ סי' ט' סעי' א' גבי שוחד]

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה
<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

